

Innspill fra Østfold fylkeskommune på forslag til endringer i opplæringsloven og friskoleloven (nytt kapittel om skolemiljø)

Et trygt psykososialt skolemiljø er viktig for alle elever, og forslagene til endringer i Opplæringsloven inneholder mange gode elementer som er med på å sikre elevenes rettigheter ytterligere. Østfold fylkeskommune vil nedenfor gjøre rede for innspill til de viktigste endringene i forslaget, som er knyttet til følgende punkter;

- Ny aktivitetsplikt og skjerpet aktivitetsplikt dersom det er ansatte som krenker elever for skolene for å sikre elevene et godt og trygt skolemiljø
- Ny håndhevsingsordning ved brudd på skolens aktivitetsplikt
- Hjemmel for tvangsmulkt for å sikre oppfyllelse av pålegg ved brudd på aktivitetsplikten
- Hjemmel for pålegg om retting og pålegg ved brudd på aktivitetsplikten
- Ny plikt for skolene å informere elever og foreldre om reglene i kapittelet om skolemiljø

Aktivitetsplikt

Aktivitetsplikten gjelder både pedagogisk og skoleadministrativt personell og for andre som regelmessig oppholder seg på skolen. Det skal ikke skilles mellom dem som er fast og midlertidig ansatt. Skolens aktivitetsplikt bidrar til at skolene kan sette i gang umiddelbare tiltak for å stanse krenkelser. Aktivitetsplikten består av ulike delplikter: plikt til å følge med, plikt til å undersøke, plikt til å gripe inn, plikt til å varsle skoleledelsen, plikt til å varsle skoleeier, plikt til å sette inn tiltak.

Østfold fylkeskommune støtter forslag til endringer, men ønsker å understreke viktigheten av at departementet følger opp punktet fra høringen «NOU 2015 Å høre til» hvor et forslag er at det utarbeides en veileder om håndtering av krenkelser, mobbing, trakassering og diskriminering som bygger på kunnskap om hva som virker, og den nye aktivitetsplikten.

Systematisk arbeid

Opplæringsloven understreker skolens ansvar for at kravene i kapittel 9a blir oppfylt ved at skolen aktivt og kontinuerlig skal drive et systematisk arbeid for å fremme helsen, miljøet og tryggheten til elevene. Departementet foreslår å knytte arbeidet til rektor, og ikke til skoleledelsen slik bestemmelsen gjør per i dag. Forslag til endringer øker kravene til at skolen jobber skjerpet og systematisk med sine rutiner.

Østfold fylkeskommune støtter forslag til endringer og mener at dette bør sees i sammenheng med kravet til systematisk HMS arbeid og internkontroll.

Ingen plikt til å fatte enkeltvedtak

Det foreslås å ta bort plikten om å fatte enkeltvedtak når en elev eller foreldre ber om tiltak knyttet til skolemiljøet. Departementet understreker at noen tiltak, bortvisning eller skolebytte, fortsatt vil kreve enkeltvedtak fordi tiltakene er bestemmende for elevenes rettigheter eller plikter. Kravet til dokumentasjon av skolens arbeid for å sikre elevene et godt og trygt skolemiljø blir i større grad overlatt til generelle regler og lokale vurderinger

når kravet om å fatte enkeltvedtak etter forvaltningsloven blir borte. Dette skjerper kravet til skolene om grundig dokumentasjon, og gode rutiner for hva som må og bør dokumenteres.

Østfold fylkeskommune støtter ikke forslag til endringer. Kravet om å fatte enkeltvedtak når en elev eller foreldre ber om det, virker skjerpende for skolene, og bidrar til en forståelse av alvoret i slike saker.

Tvangsmulkt

Departementet anser at det er behov for et formelt virkemiddel som kan skape press på skoleeiere for å sikre at pålegg om at enkeltelever kan ha et trygt og godt skolemiljø oppfylles. Departementet foreslår å lovfeste hjemmel for tvangsmulkt i saker der fylkesmannen eller Utdanningsdirektoratet fatter vedtak om pålegg om retting eller tiltak som en del av håndhevingen av skolens aktivitetsplikt i enkeltsaker. En av svakhetene i Opplæringslovens kapittel 9a har vært at det er få sanksjoner som kan brukes i tilfeller der skolen bryter loven. Hensikten med tvangsmulkt er derfor å bruke et virkemiddel som er effektivt i de tilfeller hvor skolene har fått pålegg om retting eller tiltak.

Østfold fylkeskommune støtter ikke forslag til endringer. Vi er enige i at det bør innføres sanksjoner for skoler som etter pålegg ikke oppfyller kravene i loven, men støtter ikke forslaget om at sanksjonen bør være tvangsmulkt. Dette er ikke vanlig praksis i den måten skolene styres, veiledes og følges opp fra skoleeier, fylkesmannen eller Utdanningsdirektoratet sin side.